

ваны позитивные и негативные аспекты. Проанализированы и предложены конкретные пути усовершенствования отечественного контроля над процессами экономической концентрации с целью обеспечения законных прав и интересов субъектов хозяйствования.

Ключевые слова: процессы экономической концентрации, государственный контроль, антимонопольное законодательство, конкуренция, полномочия и компетенция.

THE WORLD EXPERIENCE OF THE STATE CONTROL OVER THE PROCESS OF ECONOMIC CONCENTRATION

Stadnyk K. O.

The mechanisms and the subjective structure of the state control over economic concentration processes in the developed countries and the influence of these processes to the economic law order were adapted. The author studied the positive and negative aspects. Concrete ways to improve national control over economic concentration processes were analyzed and suggested to ensure the legitimate rights and interests of economic entities.

Key words: economic concentration processes, state control, anti-trust, competition, authority and competence.

УДК. 544.6:656.56(477)

ОКРЕМІ ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПОБУДОВИ СИСТЕМИ ПОСТАЧАННЯ ПРИРОДНОГО ГАЗУ В УКРАЇНІ

І. В. Подрез-Ряполова, здобувачка
Національний університет
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

Присвячено визначенню окремих аспектів побудови системи постачання природного газу в Україні. Досліджено реалізацію законодавчо закріпленого в Україні принципу відокремлення діяльності суб'єктів ринку газу. Проаналізовано результати втілення принципу «газове розмежування» на ринку природного газу України.

Ключові слова: ринок природного газу, суб'єкти ринку природного газу, принцип відокремлення діяльності на ринку природного газу України, директиви ЄС у сфері ринку природного газу.

Постановка проблеми. Господарська діяльність на ринку природного газу в Україні має велике значення. Це зумовлено тим, що газовий сектор відіграє ключову роль в економіці України і його сталий розвиток безпосередньо впливає на стан енергетичної безпеки нашої країни. Важливу роль у функціонуванні системи ринку природного газу відіграють газопостачальні та газорозподільні підприємства, які здійснюють газопостачання об'єктів промислового, комунального та побутового призначення, а також населення природним газом. Сьогодні ці підприємства стикаються з низкою проблем, що позначається на їх функціонуванні. У Рішенні Ради національної безпеки і оборони України, введеному в дію Указом Президента № 681/2009 від 27 серпня 2009 р., зазначено, що газова галузь України характеризується високим ступенем монополізації та недостатньою прозорістю, а державне управління цією галуззю є неефективним, послаблюється надмірним політичним впливом, відсутністю обґрунтованих, узгоджених у рамках економічної політики стратегічних орієнтирів, низкою виконавською дисципліною [1].

Із метою врегулювання проблем, існуючих на ринку природного газу, 8 липня 2010 р. було прийнято Закон України «Про засади функціонування ринку природного газу», із набранням законної сили яким сучасні процеси функціонування ринку природного газу України набули нових рис. Цей Закон повинен гарантувати забезпечення системного підходу до створення умов стабільного функціонування ринку газу та його подальшого розвитку, привести «газове» законодавство України у відповідність із правом ЄС та забезпечити ефективне функціонування суб'єктів шляхом поступового і послідовного переходу до повномасштабного ринку природного газу. Тобто, з прийняттям цього Закону закладено основи реформування газового ринку, що є важливим кроком до створення загального формату лібералізації газового ринку та гармонізації законодавства у газовій сфері, оскільки до прийняття спеціального «газового закону» відносини у галузі було врегульовано фрагментарно та недосконало.

Слід погодитися з тим, що формування нормативно-правового забезпечення функціонування ринку природного газу в Україні, насамперед прийняття Закону України «Про засади функціонування ринку природного газу», закладає засади розвитку збалансованого, конкурентного ринку природного газу, побудованого на принципах «газового розмежування» [2, с. 53]. Також важливим для формування ринку природного газу є взаємозв'язок між суб'єктами, який є визначальним при здійсненні ними господарської діяльності та від їх

узгодженої діяльності безпосередньо залежить забезпечення надійного і безперервного постачання природного газу. Одночасна реалізація принципу відокремлення діяльності на ринку природного газу повинна забезпечити належний рівень функціонування та ефективної взаємодії суб'єктів, що здійснюють господарську діяльність на газовому ринку. Законодавче закріплення принципу відокремлення діяльності зумовило наявність актуальних проблем щодо втілення цього принципу в господарську діяльність суб'єктів ринку природного газу. В цьому аспекті доцільно розглянути питання механізму реалізації розмежування видів господарської діяльності на ринку природного газу та його правове регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Значний внесок у розгляд правових аспектів енергопостачання зробили Б. Сейнароев, С. Корнєєв, А. Шафір. Деякі питання законодавчого забезпечення господарської діяльності, зокрема у нафтогазовій галузі, у своїх загальних рисах раніше розглядалися такими науковцями, як А. Антонов, В. Добровольська, А. Ластовецький, М. Погрібняк, І. Поповська, О. Рябченко, О. Юлдашев та ін. [3, с. 351].

Питання реформування енергетичного законодавства ЄС на сучасному етапі та приведення українського законодавства у сфері енергетики відповідно до європейських стандартів у сферах газу та електроенергетики мають більше практичний характер, тому досліджується у працях небагатьох вітчизняних і зарубіжних науковців та експертів: А. Мейх'ю, В. Баранніка, С. Голікової, В. Засадко, С. Корсунського, В. Мартинюка, О. Шах, В. Шевцова, Ю. Озолінса та ін. [4, с. 147]. Водночас в існуючих працях науковців не проводилось комплексне дослідження питання розділу видів господарської діяльності на ринку природного газу в Україні.

Формулювання цілей. Метою статті є аналізування та господарсько-правова характеристика здійснення процесу відокремлення діяльності на ринку природного газу, дослідження результатів втілення принципу «газового розмежування» на ринку природного газу України та шляхів удосконалення нормативно-правового регулювання цього процесу.

Вклад основного матеріалу. Початок втілення «газового розмежування» в нашій країні було покладено Указом Президента України від 19 серпня 1997 р. № 853/97 « Про заходи щодо реалізації державної політики у сфері природних монополій», який передбачав реалізацію таких базових напрямків реформування в нафтогазовому комплексі, як поступове відокремлення діяльності, пов'язаної з транспортуванням природного газу як магістральними, так і розподільними газопроводами, від діяльності, пов'язаної з видобутком природного газу, переробленням газового конденсату, будівельними та буровими роботами тощо. Цей Указ на теперішній час втратив чинність згідно з Указом Президента України від 23 листопада 2011 р. №1057/2011.

Адаптація законодавства України до принципів роботи та законодавства ЄС є міжнародним зобов'язанням, передбаченим Угодою про партнерство і співпрацю між Україною та Європейськими Спільнотами від 14 червня 1994 р., відповідно до п. 1 ст. 51 якої Україна зобов'язується наближувати чинне та майбутнє законодавство до законодавства Співтовариства у пріоритетних сферах. Адаптація енергетичного законодавства визначена пріоритетною сферою відповідно до Закону України «Про загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» [5]. Як член Енергетичного Співтовариства Україна зобов'язалася до 1 січня 2012 р. імплементувати низку європейських директив та регламентів, серед яких була газова Директива №2003/55/ЄС Європейського Парламенту та Ради Європейського Союзу стосовно спільних правил для внутрішнього ринку природного газу від 26 червня 2003 р. (далі — Директива №2003/55/ЄС) [6]. У зв'язку з необхідністю імплементатії європейських принципів питання їх відображення у законодавстві України набуває підвищеної уваги.

Таким чином, підставами для реформування законодавства, що регулює відносини на газовому ринку України, став обов'язок його адаптації до законодавства ЄС. Так, як уже відмічалось, українське законодавство в газовій галузі до прийняття спеціального закону мало недосконалий характер, що не узгоджувалося з цілями та принципами права Європейського Союзу. Це й зумовило необхідність розроблення та прийняття нормативного-правового акта, який мав узяти до уваги особливості функціонування існуючого газового ринку та розробити більш чіткі правила його функціонування з урахуванням загальноєвропейського досвіду. При розробці проекту спеціального закону було враховано основні положення Директиви ЄС 2003/55/ЄС щодо спільних правил для внутрішнього ринку природного газу, однак він мав бути переглянутий та доопрацьований у зв'язку з прийняттям Третього енергетичного пакета [7, с. 22]. Третій чинний енергетичний пакет складається з трьох регламентів та двох директив Європарламенту та Ради ЄС, серед яких Директива 2009/73/ЄС щодо спільних правил для внутрішнього ринку природного газу, яка скасовує Директиву 2003/55/ЄС (далі — Директива 2009/73/ЄС) та застосовується з 3 березня 2011 р. [8]. До цього часу держави — члени ЄС мають імплементувати положення Директиви у своє національне законодавство.

Отже, найбільш значущими щодо функціонування газової галузі є Директива 2009/73/ЄС та Директива 2003/55/ЄС, незважаючи на той факт, що остання була замінена Директивою 2009/73/ЄС, яка у свою чергу консолідувала раніше встановлені вимоги та передбачила нові правила, спрямовані на підвищення ефективності газового ринку. Засадами обох Директив є загальні принципи, спрямовані на забезпечення більшої транспарентності, стимулювання розвитку та ефективного функціонування газового ринку.

Директива №2003/55/ЄС, зокрема, передбачала: відокремлення транспортування від постачання; забезпечення прозорості звітності; забезпечення доступу до газотранспортної і газорозподільної систем, постійний моніторинг таких сфер, як: баланс попиту і пропозиції на національних ринках, якості і рівня технічного обслуговування мереж та ін.; розроблення та впровадження необхідних заходів у напрямку захисту довкілля [9, с. 190]. Закон України «Про засади функціонування ринку природного газу в Україні» вмістив та законодавчо закріпив багато важливих принципів, реалізація яких спрямована на підвищення ефективності та надійності функціонування газової галузі, забезпечення її подальшого розвитку з урахуванням інтересів споживачів, держави та суб'єктів ринку природного газу шляхом застосування системного підходу у створенні умов для стабільного функціонування ринку природного газу. Основними перевагами Закону є те, що він запроваджує найважливіші основоположні принципи, такі як вільне обрання споживачами постачальників газу; вільний та рівний доступ до газотранспортної системи; відокремлення діяльності із транспортування газу від діяльності з його видобування та постачання, а також відокремлення діяльності з розподілу газу від діяльності з його видобування, постачання, зберігання і транспортування.

Слушно відмічено, що реалізація європейських принципів, закріплених у Законі України «Про засади функціонування ринку природного газу в Україні», дасть змогу побудувати каркас лібералізованого та конкурентного газового ринку європейського типу [10].

Безпосередньо «газове розмежування» у загальних рисах закріплене в ст. 16 Закону «Про засади функціонування ринку природного газу в Україні», згідно з якою «газотранспортне підприємство не може провадити діяльність з видобування та постачання природного газу. Газорозподільне підприємство не може провадити діяльність з видобування, постачання, зберігання і транспортування природного газу. Якщо газотранспортне або газорозподільне підприємство є складовою частиною вертикально інтегрованої господарської організації, воно має бути юридично та організаційно незалежним щодо інших видів діяльності вертикально інтегрованої господарської організації, які не пов'язані з транспортуванням та/або розподілом природного газу» [11]. Слід зазначити, що вертикально інтегрована господарська організація за цим Законом — це суб'єкт господарювання, утворений відповідно до законодавства з метою провадження господарської діяльності на ринку природного газу, що здійснює щонайменше одну із функцій транспортування, розподілу або зберігання природного газу і щонайменше одну із функцій його постачання або видобутку. При цьому незалежність та несумісність діяльності газотранспортного та газорозподільного підприємств у складі вертикально інтегрованої господарської організації додатково забезпечуються заборонаю суміщення

посад у складі вертикально інтегрованої господарської організації та самостійністю ухвалення рішень щодо поточних фінансових операцій, експлуатації, будівництва чи модернізації об'єктів газотранспортної системи або газорозподільних мереж для провадження відповідної ліцензійної діяльності та оперативно-технологічного управління.

Законодавче визначення принципу розподілу діяльності з видобутку, розподілу, постачання та продажу газу і відповідність вимогам ЄС, безумовно, є позитивним кроком у вдосконаленні українського газового законодавства. Однак, незважаючи на позитивні риси законодавчого закріплення «газового розмежування» та визначення змісту важливих понять, серед яких — «вертикально інтегрована господарська організація» та основні критерії щодо визначення незалежності діяльності газотранспортного та газорозподільного підприємств у складі вертикально інтегрованої господарської організації, на даний час існує коло нерозв'язаних проблем, які виникли у зв'язку з цим законодавчим закріпленням, тобто ретельного розгляду та аналізування потребують питання щодо здійснення реформування у діяльності та структурі відповідних суб'єктів ринку газопостачання, газорозподілу та газотранспортування, однією з найбільших та провідних компаній якого є Національна акціонерна компанія «Нафтогаз України» (далі -НАК «Нафтогаз»). Згідно з Указом Президента України від 25 лютого 1998 р. «Про реформування газового комплексу» з метою сприяння структурній перебудові нафтової, газової та нафтопереробної галузей економіки України, підвищення рівня енергетичної безпеки держави, забезпечення ефективного функціонування та розвитку нафтогазового комплексу, повнішого задоволення потреб промислових і побутових споживачів у сировині та паливно-енергетичних ресурсах було ухвалено рішення підтримати пропозицію Кабінету Міністрів України, Фонду державного майна України про створення Кабінетом Міністрів України державної НАК «Нафтогаз України» на базі 100 % акцій державних акціонерних товариств, створених шляхом перетворення підприємств нафтогазового комплексу, що не підлягають приватизації, а також пакетів акцій відкритих акціонерних товариств нафтогазового комплексу, які відповідно до чинного законодавства залишені у державній власності. Отже, НАК «Нафтогаз» була створена як вертикально інтегрована нафтогазова компанія, у складі якої знаходилися дочірні компанії, що здійснюють видобуток, транспортування, постачання та розподіл природного газу. Згідно з постановою Кабінету Міністрів України № 1173 від 24 липня 1998 р. «Про розмежування функцій з видобування, транспортування, зберігання і реалізації природного газу» ці функції розмежовані саме через створення дочірніх компаній НАК «Нафтогаз». Реалізація принципу «газового розмежування» в Україні безпосередньо пов'язана із питан-

ням про реформування НАК «Нафтогаз», яке за своєю структурою вже є вертикально інтегрованою компанією.

На даний час вся увага у рамках реалізації «газового розмежування» приділяється безпосередньо проблемі реформування НАК «Нафтогаз». Ця реформа розпочата виділенням дочірніх компаній, які здійснюють видобуток та транспортування в окремі суб'єкти з окремими статутами шляхом реорганізації у публічні акціонерні товариства. Так, у червні 2012 р. Розпорядженням Кабінету Міністрів №360 ухвалено рішення про юридичне відокремлення підрозділів НАК «Нафтогаз», що займаються транзитом, зберіганням газу та видобуванням, шляхом перетворення їх із дочірніх компаній на публічні акціонерні товариства. Тобто, дочірні компанії НАК «Нафтогаз» почали функціонувати як публічні акціонерні товариства. Також у зв'язку з необхідністю зазначеного реформування Законом від 13 квітня 2012 № 4658-VI «Про внесення змін до Закону України “Про трубопровідний транспорт”» закріплене право Кабінету Міністрів України самостійно реорганізовувати державні підприємства в рамках НАК «Нафтогаз України». Однак необхідність існування цього права щодо реформування НАК «Нафтогаз» не впливає із змісту відповідних Директив ЄС, тобто ці повноваження Кабінету Міністрів України виходять за рамки вимог Директив. На даний час реформування НАК «Нафтогаз» відбувається за відсутності належно розробленої програми, що у свою чергу може справляти негативний вплив та гальмувати ефективне функціонування газового ринку. При здійсненні реформування НАК «Нафтогаз» має братися до уваги ступінь відповідності його відокремлених підприємств критеріям незалежної діяльності, які є законодавчо визначеними. Особливе значення при цьому повинно приділятися реалізації заборони суміщення посад у НАК «Нафтогаз» та відповідних товариствах (підприємствах), а також до існування їх самостійності у контексті ухвалення рішень з поточних фінансових операцій, експлуатації, будівництва чи модернізації об'єктів газотранспортної системи або газорозподільних мереж для провадження відповідної ліцензійної діяльності та оперативного-технологічного управління, веденню окремої бухгалтерської звітності для кожного з видів діяльності, пов'язаних з видобутком, транспортуванням і реалізацією природного газу з метою уникнення дискримінації. Норми ст. 16 Закону «Про засади функціонування ринку природного газу в Україні» передбачають можливість існування НАК «Нафтогаз України» як вертикально інтегрованої компанії. Важливо розрізняти юридичне відокремлення і розподіл власності, при цьому юридичне відокремлення не передбачає зміни права власності на активи, і ніщо не заважає застосуванню подібних або ідентичних умов роботи в межах усього вертикально інтегрованого підприємства, однак недискримінаційний процес ухвалення рішень має бути забезпеченим за допомогою організаційних за-

ходів стосовно незалежності відповідальних осіб, що ухвалюють рішення. Отже, для належного реформування НАК «Нафтогаз України» необхідно реалізувати комплекс заходів з обов'язковим передбаченням зазначених вимог для кожного з видів діяльності, пов'язаних з видобутком, транспортуванням і реалізацією природного газу. Усі ці заходи мають на меті уникнення: впливу вертикально інтегрованого підприємства на ухвалення рішень відповідних підприємств; поєднання керівних посад у компанії та її структурах; неналежного контролю за недискримінаційною поведінкою відповідних суб'єктів ринку природного газу. За умов збереження вертикально інтегрованої моделі має бути забезпечена належна система взаємовідносин з відповідними товариствами (підприємствами) з метою вдосконалення господарської діяльності суб'єктів на ринку природного газу з обов'язковим дотриманням норм чинного законодавства, які повинні відповідати нормам європейського права.

Незважаючи на те, що достатньо уваги приділяється реалізації розподілу діяльності суб'єктів ринку природного газу України у контексті реформування НАК «Нафтогаз України», на сьогодні залишається невирішеним та відкритим дуже важливе питання відносно механізму втілення «газового розмежування» у діяльності регіональних підприємств з газопостачання та газорозподілу. Це пов'язане з тим, що газопостачальні та газорозподільні компанії, що діють у кожній області, здійснюють діяльність з розподілу, постачання та транспортування природного газу згідно з відповідними ліцензіями, і ця діяльність здійснюється ними в рамках однієї юридичної особи. Тобто, фактично принцип розподілу за видами діяльності відносно цих газопостачальних та газорозподільних підприємств ще не реалізовано попри те, що ці види діяльності згідно з нормами Закону «Про засади функціонування ринку природного газу в Україні» та нормами європейського законодавства необхідно розділяти, оскільки газотранспортне підприємство не може провадити діяльність з видобування і постачання природного газу, а газорозподільне підприємство не може провадити діяльність з видобування, постачання, зберігання і транспортування природного газу.

Ця проблема безпосередньо пов'язана з тим, що на даний час відсутні та законодавчо не встановлені чіткі вимоги, роз'яснення, рекомендації щодо процесу відокремлення діяльності цих суб'єктів ринку природного газу. Відсутність таких вимог спричиняє перешкоди у діяльності регіональних підприємств з газопостачання та газифікації, а саме сприяє перешкодам у здійсненні підприємствами такого відокремлення.

Також існує проблема, пов'язана з існуванням обов'язку газотранспортного або газорозподільного підприємства щодо щорічної підготовки плану заходів, які забезпечує відокремлення та незалежність господарської, зокрема ліцензійної, діяльності таких підприємств від діяльності вертикально інте-

грованої господарської організації. Такий план заходів та звіти про його виконання повинні подаватися Національній комісії, що здійснює державне регулювання у сфері електроенергетики України (НКРЕ) для проведення моніторингу та їх оприлюднення. Проте, станом на початок 2011 р. існували проблеми з поданням таких планів, що підтверджується листом НКРЕ від 6 квітня 2011 р. N 2386/14/17-11, в якому зазначено, що станом на 2010-2011 рр. інформація щодо плану заходів про відокремлення функцій з розподілу і постачання природного газу та звітів про його виконання багатьма ліцензіатами до НКРЕ надана не була. Важливість цієї проблеми також спричинена тим, що неподання плану заходів про відокремлення функцій з розподілу і постачання природного газу та звітів про його виконання є порушенням закону, унеможлиблює виконання НКРЕ покладених на неї завдань та тягне за собою застосування відповідних санкцій.

На теперішній час ситуація, що склалася, поступово змінюється у бік поліпшення. Так, згідно з опублікованими на офіційному сайті НКРЕ «Результати моніторингу звітів газорозподільних підприємств щодо результатів проведених заходів з відокремлення функцій з розподілу і постачання природного газу в 2012 р. та Плани заходів щодо відокремлення функцій з розподілу і постачання природного газу на 2013 р.» НКРЕ було встановлено, що газорозподільними підприємствами у 2012 р. були здійснені підготовчі та організаційні заходи стосовно відокремлення функцій з розподілу і постачання природного газу, та вказано, що остаточне відокремлення має відбутися до 1 січня 2015 р., хоча закон не встановлює строк остаточного відокремлення і вимоги щодо підготовчих та організаційні заходів. Тобто, фактично процес відокремлення діяльності не реалізовано. Відповідно до прикінцевих та перехідних положень Закону «Про засади функціонування ринку природного газу України» та листа НКРЕ від 6 квітня 2011 р. N 2386/14/17-11, який адресовано ліцензіатам: з метою забезпечення поступового та послідовного переходу до повномасштабного ринку природного газу, передбаченого цим Законом, встановлюється перехідний період — перший етап, під час якого здійснюються відокремлення функцій з розподілу і постачання природного газу, визначення споживачів, які набувають статусу кваліфікованих, та визначення Кабінетом Міністрів України гарантованих постачальників, почав діяти з 1 січня 2012 р. Однак перехідний період встановлюється тільки для відокремлення функцій з розподілу і постачання, але строків щодо відокремлення функції транспортування не встановлено. Таким чином, законодавчо закріплено початок періоду щодо відокремлення функцій з розподілу і постачання природного газу, однак тривалість, строк завершення цього процесу нормативно не закріплено та законодавчо не встановлено, які саме заходи повинні бути здійснені. Ці питання потребують законодавчого врегулювання та доопрацювання.

Аналізування реалізації «газового розмежування» на газовому ринку України дозволяє констатувати про наявність проблем щодо процесу розділення видів діяльності на газовому ринку. Це в свою чергу може призвести до недобросовісної конкуренції і негативних процесів стосовно ціноутворення, в той час як реформування відповідних суб'єктів ринку природного газу має бути спрямоване на підвищення економічної ефективності нафтогазової галузі на умовах забезпечення належного рівня законодавчого регулювання.

Незважаючи на існування негативного досвіду, нові принципи організації газового ринку, що містяться у Законі «Про засади функціонування ринку природного газу України» тісно інтегровані із відповідними положеннями європейських газових директив, що безумовно є позитивним кроком. Належна реалізація вимог закону допоможе побудувати рівноправні та взаємовигідні відносини між суб'єктами ринку природного газу. З огляду на те, що у майбутньому є можливість співробітництва з європейськими газовими компаніями, здійснення «газового розмежування» у поєднанні із забезпеченням вільного доступу до газових мереж надасть істотні стимули для збільшення конкуренції у сфері газопостачання. Отже, практична реалізація принципу «газового розмежування» безпосередньо пов'язана та залежатиме від механізмів його реалізації, які мають бути додатково розроблені відповідними органами державної влади, що вимагає від держави проведення належної політики стосовно реформування та регулювання газового ринку.

Висновки. До позитивних наслідків узгодження українського законодавства з цілями та принципами права Європейського Союзу можна віднести те, що законодавче закріплені основоположні принципи, які є ключовими у праві ЄС та від яких значною мірою залежить процес лібералізації газового ринку, серед яких: вільний вибір споживачами постачальників газу; вільний і рівний доступ до газових мереж; відокремлення діяльності з транспортування газу від діяльності з його видобування і постачання, а також відокремлення діяльності з розподілу газу від діяльності з його видобування, постачання, зберігання і транспортування.

Розв'язання існуючих проблем, пов'язаних з безпосередньою реалізацією «газового розмежування», вимагає законодавчого встановлення чітких вимог, роз'яснень, реалізації належно розробленої програми з реформування суб'єктів ринку природного газу. При цьому слід підкреслити, що увага відносно реформування повинна приділятися всім суб'єктам ринку газу, діяльність яких підлягає відокремленню та має значення для внутрішнього ринку газу. Тобто, сучасний механізм реалізації розмежування діяльності на ринку природного газу потребує вдосконалення чинної нормативно-правової бази, яка має міс-

тити відповідний налагоджений механізм. І це зумовлене тим, що для забезпечення поступового та послідовного переходу до повномасштабного ринку природного газу необхідними є вдосконалення та застосування на практиці ефективної законодавчої бази.

Подальшого дослідження розглянутої у статті проблеми потребує порядок подальшої імплементації в Україні нових вимог Директиви 2009/73/ЄС з урахуванням сучасних тенденцій динаміки функціонування ринку природного газу України. Цей документ підлягає поступової адаптації до 1 січня 2015 р. та передбачає нові правила дій на газовому ринку, основними з яких є вимоги щодо відокремлення майнових прав компаній, які займаються транспортуванням, від діяльності з видобутку і постачання газу та вимоги стосовно посилення захисту прав споживачів у рамках лібералізації газового ринку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Про розвиток ринків паливно-енергетичних ресурсів в рамках реалізації Енергетичної стратегії України на період до 2030 року: Рішення РНБОУ // Офіц. вісн. України. — 2009. — № 67. — С. 9.
2. Атаманчук Д. І. Особливості формування збалансованого ринку природного газу. / Д. І. Атаманчук // *Економіка Крима*. — 2011. — № 3(36). — С. 49-53.
3. Кацуба О. В. Сучасний стан адміністративного законодавства, яке регулює господарську діяльність з видобутку та подальшої реалізації нафти та природного газу / О. В. Кацуба // *Форум права*. — 2011. — № 2. — С. 381-386.
4. Гаряча Ю. П. Нові ініціативи ЄС у сфері правового регулювання енергетичних відносин: актуальні питання для України / Ю. П. Гаряча // *Стратегічні пріоритети*. — 2010. — № 1. — С. 147-152.
5. Відом. Верхов. Ради України. — 2004. — № 29. — Ст. 367.
6. Directive 2003/55/EC of the European Parliament and of the Council of 26 June 2003 Concerning Common Rules for the Internal Market in Natural Gas and Repealing Directive 98/30/CE // *Official Journal*. — 2009. — L 176. — P. 57-78.
7. Європейська інтеграція України: поточна ситуація, завдання та пріоритети державної політики: мат. засідання «круглого столу» / за заг. ред. О. В. Снігир. — К.: НІСД, 2010. — 64 с.
8. Гудков И. Газовый рынок Европейского союза. Правовые аспекты создания, организации и функционирования / И. Гудков. — М.: Нестор Академик. — 2007. — 280 с.
9. Directive 2009/73/EC of the European Parliament and of the Council of 13 July 2009 Concerning Common Rules for the Internal Market in Natural Gas and Repealing Directive 2003/55/EC // *Official Journal*. — 2009. — L 211. — P. 94-136.
10. Малиновський О. Закон про газовий ринок: нові перспективи? [Електронний ресурс] / О. Малиновський // *Дзеркало тижня*. — 2010. — № 43, 20. — Режим доступу: <http://www.dt.ua/newspaper/articles/61492#article>.
11. Відом. Верхов. Ради України. — 2011. — № 48. — С. 16.

ОТДЕЛЬНЫЕ ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПОСТРОЕНИЯ СИСТЕМЫ ПОСТАВОК ПРИРОДНОГО ГАЗА В УКРАИНЕ

Подрез-Ряполова И. В.

Рассмотрены отдельные аспекты построения системы поставок природного газа в Украине. Исследован процесс реализации законодательно закрепленного в Украине принципа разделения видов деятельности на рынке природного газа. Проанализированы результаты закрепления принципа разделения видов деятельности на газовом рынке Украины.

Ключевые слова: рынок природного газа, субъекты рынка природного газа, принцип разделения видов деятельности на рынке природного газа Украины, директивы ЕС в сфере рынка природного газа.

SEPARATE LAW ASPECTS OF CREATION THE SYSTEM OF NATURAL GAS SUPPLY IN UKRAINE

Podrez-Ryapolova I. V.

The article is devoted to research of separate law aspects of creation the system of natural gas supply in Ukraine. In this article investigated the realization principle of legal separation activity in the gas market. In the article the results of application legal separation activity analyzed.

Key words: natural gas market, subjects of the natural gas market, principles of law EC, the principle of legal separation activity in the natural gas market of Ukraine, directives EC in the sphere of natural gas.

УДК 346.22.332.021

ІННОВАЦІЙНЕ ІНВЕСТУВАННЯ В МЕХАНІЗМІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ: ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

*Т. І. Швидка, аспірантка
Національний університет
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*

Проаналізована спрямованість державної економічної політики саме на конкурентоздатність національної економіки. У зв'язку з цим наголошено